

ETKİLİ BİR ALMANCA ÖĞRETİMİ İÇİN ÖĞRETMEN BEKLENTİLERİ

Teacher Expectations For An Effective German Teaching

Bülent KIRMIZI*

Etkili
Bir Almanca
Öğretimi

268

ÖZ

Araştırmanın Temelleri: Almanca, Anadolu liselerinde 2. yabancı dil olarak okutulmaktadır. Almanca'nın öğretiminde öğretmenler birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar öğretim programı, okul idaresi, okulun fiziki yapısı, araç-gereç ve mesleki yetersizliklerden kaynaklanmaktadır. Almanca öğretmenlerinin bu sorunlarla ilgili görüşleri alınarak sorunlar giderilmeli ya da en aza indirilmelidir.

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada amaç; orta öğretim kurumlarında etkili bir Almanca öğretimi için Almanca öğretmenlerinin beklentilerinin neler olduğunu belirlemektir.

Veri Kaynakları: Öğretmenlerin Almanca öğretim programına, meslektaşlarına, okul idaresine, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ve ders kitaplarına yönelik görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla bir anket hazırlanmıştır. Hazırlanan anket 9 ilde görev yapan 110 Almanca öğretmenine uygulanmıştır.

Ana Tartışma ve Sonuçlar: Öğretmenlerin okul idaresinden Almanca derslerinde kullanılması amacıyla çeşitli düzeylerde Almanca hikaye kitaplarının temin edilmesini, Almanca film ve müzik CD'lerinin temin edilmesini ve sınıfların motivasyonu engelleyen unsurlardan arındırmalarını istedikleri, yabancı dil öğretim yöntemleri, materyal hazırlama ve bilgisayar destekli Almanca öğretimi konularında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ve ders kitaplarının içerik, konuların sıralanış biçimi, kağıt kalitesi, görsel unsurlar, günlük yaşamı yansıtmaya, konuların işleniş bakımından tekrar gözden geçirilmesini istedikleri tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sonucu öğretmenlerin özellikle ders saatlerinin artırılması, içerik ve konuların işleniş özelliklerinin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesini istedikleri saptanmıştır. Programın uygulanışında karşılaşılan sorunlar içerisinde ilk sırayı ders saatlerinin yetersizliği almaktadır ve bunu Almanca materyal yetersizliği ile öğrencilerin Almanca dersine karşı önyargılı oluşları gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Almanca öğretim programı, öğretmen beklentileri, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim, ders kitapları.

ABSTRACT

Basics of the study: German is predict studied as second foreign language in Anatolian high schools. Teachers face many problems in teaching of german. The sources of these problems are teaching program, school management, physical situation of the school, materials and insufficiency of profession. The problems should be eliminated or minimized by taking the ideas which are related to these problems of German teachers.

Aim of the study: The purpose of this study is to determine the expectations of German language teachers for an effective German language teaching.

Data resources: In order to reach this goal, a questionnaire was prepared to understand the opinion of german language teachers regarding the education program, their colleagues and school directors, teacher training services, in-service trainings and textbooks. This questionnaire was applied to 110 german language teachers from 9 different cities of Turkey.

Discussions and Conclusions: The German language teachers have good relations with each other and with school administration; they need in the different levels Germans stories, German movies and music CDs; and the classrooms need silence and simplicity for a motivation; they need in service training regarding foreign language teaching methods, prepare materials and German teaching with computer; and they believe that textbooks should be scrutinized regarding their content, order of the subjects, quality of the paper, visual elements, reflecting the daily life and presentation. The findings indicated that teachers expected especially the class hours are to be increased and the

* Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Alman Dili ve Eğitimi Bölümü'nden doktora derecesi almıştır.

characteristics of content and subjects are to be rearranged. The findings also indicated that the unufficient class hours, poverty of german language materials and negative attitudes of students.

Key Words: German teachers, instructional program, pre-service training and in-service training, textbooks.

1. GİRİŞ

Yabancı dil derslerinin nasıl işlenmesi gerektiği, bir yabancı dilin en iyi nasıl öğretilebileceği yıllardır tartışılmaktadır ve gelecekte de tartışılacaktır. Bir yandan üniversitelerde öğretim yöntemleri üzerine çalışmalar yapılırken diğer yandan kendi kişisel yöntemlerini geliştirdiklerini söyleyen yabancı dil dersi öğretmenleri bütün bilimsel çalışmaları görmezlikten gelmektedirler. Tam bir kargaşanın hakim olduğu yabancı dil öğretiminde, başarısızlık doğal bir durum olarak karşılanmaktadır. Bu durumdan doğrudan etkilenen öğrenciler olmakta ve bu başarısızlığın nedeni tam olarak tespit edilmediği için de, fatura kimi zaman öğretmenlere, kimi zaman öğretim programına ya da eğitim-öğretim sistemine ama en fazla da öğrencilere kesilmektedir.

Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Kriterlerinde yer alan çok dillilik ve dili kullanabilme ilkeleri Almanca öğretim programında yetkin dil kullanımını, bağımsız dil kullanımını ve temel dil kullanımını gerekli kılmaktadır. Bunun yanında Avrupa Konseyi'nin 2000 yılındaki bildirgesinde, öğretilen yabancı dili konuşan milletin sosyokültürel yapısı ile ilgili bilgilerin verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu sosyokültürel bilgiler şunlardır:

1. Günlük yaşam
 - a) Yiyecek, içecek, yemek zamanları, masa adabı,
 - b) Resmi tatilleri, çalışma saatleri,
 - c) Boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları, yaptıkları sporlar.
2. Yaşam koşulları
 - a) Yaşam standartları,
 - b) Ev şartları,
 - c) Refah durumları.
3. Kişiler arası ilişkiler
 - a) Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler,
 - b) Kadın erkek ilişkileri,
 - c) Aile yapıları ve ilişkileri, jenerasyon arası ilişkiler,
 - d) Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler.
4. Değerler, inançlar ve davranışlar
 - a) Sosyal sınıf,
 - b) Çalışma toplulukları,
 - c) Refah,
 - d) Gelir,
 - e) Gelenekler,
 - f) Sanat,
 - g) Müzik vb.
5. Vücut dili
6. Sosyal gelenekler

- a) Dakiklik,
 - b) Hediyeler,
 - c) Elbiseler,
 - d) Yemekler, içecekler,
 - e) Yasaklar vb.
7. Adet olmuş davranışlar
- a) Dini durumlar,
 - b) Doğum, evlilik,
 - c) Gösteriler, seremoniler, kutsamalar,
 - d) Festivaller,
 - e) Danslar, vb. (CEF, 2000:102-103)

Programın başarılı olabilmesi için aktif öğrenme kuramı da diyebileceğimiz, öğrenci merkezli bir anlayış ile öğrencilere öğrenmeyi öğretme gibi yaklaşımların sergilenmesi gerekmektedir. “Öğretmenin öğrencileşebilmesi öğrencinin de öğretmenleşebilmesiyle öğretmen, sınıf içindeki öğretme-öğrenme sürecinin etkililiğini artırabilir” (Ergin, 1995:232). Okullarda Almanca öğretmenleri İngilizce öğretmenlerine göre daha fazla performans sergilemek zorunda kalmaktadır. Bunun birkaç nedeni bulunmaktadır. Birincisi öğrencilerin İngilizce öğrenmeye ilköğretim 4. sınıfta başlamalarıdır. İkincisi Almanca öğretim materyallerinin ve yardımcı kaynakların okullarda bulunmamasıdır. Öğretim materyalleri çok çeşitlilik göstermektedir. Örneğin film bunlardan sadece birisidir. “Öğrenciyi aklındakilerden uzaklaştırarak, derse motivasyonunu, konuyla ilgilenmesini ve bilgilenmesini sağlamak için film parçalarından yararlanılabilir” (Demirel, 1999:134). Üçüncüsü öğrencilerin Almanca’ya karşı bir önyargı beslemeleri ve Almanca öğrenerek elde edebilecekleri hiçbir kazancın olmayacağına inanmış olmalarıdır. Diğer bir neden de öğrencilerin yanlış dil öğrenme alışkanlıklarıdır.

Almanca öğretmenleri, dil öğretimine geçmeden önce öğrencilerdeki ön yargıları kaldırmak ve ders işlemede gerekli olacak yardımcı materyalleri sağlamak zorundadırlar. Bunun yanında “Almanca neden öğrenilmeli” sorusuna değinerek ayrıntılı açıklamalarda bulunmalıdır. Eurydice (2001:206) Avrupa Birliği’nde, yabancı dil öğretimi ekinde, yabancı dil öğretim programları özet tablosunda, Belçika’nın ilköğretim programında öncelikli hedef “yabancı dil öğrenmeye karşı olan merakı uyanık tutmak” olarak ifade edilmektedir. Böylece öğrencilerin motivasyon düzeyleri artırılmalıdır. “İyi motive edilmiş bir grupla yapılan eğitimin etkileşim ve başarı düzeyi yüksek olacaktır” (Bozan 2004:46). Almanca öğretmenleri, Avrupa’da en yaygın konuşulan dil olan Almanca’nın Anadolu Liselerinde ikinci yabancı dil olarak öğretilmesinin önemini öğrencilere, velilere ve okul idarecilerine anlatmalıdırlar. Burada söz konusu olan kullanılmayacak bir dilin öğretimi değil, aksine Türkiye’nin her yerinde yüzlerce şirketi olan ve Türkiye’nin en fazla ticari ilişki içerisinde olduğu bir devletin dilinin öğretimidir. Bu noktada Polat (2001:33), yabancı dil öğretim programlarının tek bir dille sınırlı tutulmasının, Avrupalılık bağlamında artık aşılması ve değiştirilmesi gereken bir eğitim anlayışı olduğunu belirtmektedir.

Eğitim – öğretimin öğrenci ve öğretim programı dışında en önemli üçüncü ayağı öğretmendir. Öğretmen üniversitede edinmiş olduğu bilgi birikimini çağın yeniliklerine paralel biçimde artırmalı, geliştirmeli ve modernize etmelidir. Başaran iyi öğretmenin özelliklerini sıralarken de bu konuya şu biçimde değinmiştir: “Kendini yetiştirmeye karşı derin ilgisi ve hevesi vardır” (Başaran, 1988:198).

Öğretmen sadece bilmekle ya da bilgi düzeyini artırmakla yükümlü değil aynı zamanda bunları öğrencilerinin seviyelerini göz önüne alarak nasıl aktaracağını bilmekle de yükümlüdür. Bilgi aktarımı kavramı eğitim öğretim alanında yapılan her yeni çalışmada farklı anlamlar yüklenmektedir. Önceki yıllarda düz anlatım tekniğinin uygulanması ile yapılan bilgi aktarımı artık geçerliliğini yitirmiştir. Bunun yerine öğrencide merak uyandırarak, neden öğrenmesi gerektiği anlatılarak öğrenmeyi öğreten bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve dil öğretimi alanındaki gelişmelerden haberdar edilerek yeni donanımlar kazanmasını sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim verilmelidir. Öğretmenler kurslarda öğrendikleri öğretim yöntem ve teknikleri sınıflarda uygulayarak başarılarını artırmaya çalışmalıdırlar. Bu noktada üniversitelerin ilgili birimlerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'na sorumluluklar düşmektedir.

Almanca Almanya, Avusturya, Lichtenstein ve İsviçre'nin resmi dilidir ve bunun yanında Lüksemburg, Belçika, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya ve Rusya'da kullanılan Avrupa kıtasının en yaygın dilidir. ABD'de de 60 milyondan fazla insan Almanca konuşmaktadır. Bilimde, edebiyatta ve sanayide çok önemli başarıları olan bir milletin konuştuğu dili öğrenmekle öğrenciler mesleki yaşamlarında başarılarını artırma şansını elde etmiş olacaklardır.

Bilgiye dayalı bir toplum anlayışının hakim olduğu günümüz dünyasında, öğretmenler öğrencilere ve çevrelerine yaşam boyu öğrenme mantalitesini benimseterek insanların kendilerini yenileme ve geliştirmelerini sağlamalıdır. "Kalkınma ve gelişme ile eğitim arasında sıkı bir ilişki vardır" (Demirtaş, 2003:95). Almanca öğretiminde öğretmenler diğer branş öğretmenleri ile işbirliği yapabilir. Tarih, coğrafya, resim, müzik ve İngilizce öğretmenleri ile yapılan işbirliği sayesinde öğrencilere Almanya – Türkiye arasındaki ilişkiler, Almanya'nın Avrupa'daki konumu ve Avrupa Birliği açısından önemi, Avrupa'da Almanca konuşan devletler, Alman sanayisi gibi konularda bilgi verilebilir. Resim öğretmenleriyle sözcük öğretiminde, müzik öğretmenleriyle Almanca şarkı öğretiminde ve İngilizce öğretmenleri ile de gramer öğretiminde işbirliği yapılabilir.

Bu araştırma, yukarıda bahsedilen konulara paralel olarak "etkili bir Almanca öğretimi için öğretmen beklentileri nelerdir ve bu beklentilerin karşılanabilmesi için neler yapılabilir?" sorularına yanıt aramıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan 110 Almanca öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini minimum örneklem alma yöntemiyle 9 ilden seçilen 110 (27 bayan öğretmen; 83 erkek öğretmen) öğretmen olarak belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Almanca, Anadolu Liselerinde ikinci yabancı dil olarak okutulmaktadır. Almanca'nın etkili bir biçimde öğretilmesi için bu okullarda görev yapan Almanca öğretmenlerinin beklentileri saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öğretmen görüşlerinin sorulduğu iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Almanca öğretmenlerine yönelik hazırlanan anketin I. bölümünde öğretmenlere ait çeşitli kişisel bilgilerin belirlenmesine yönelik 11 soru sorulmuştur. Anketin II. bölümünde öğretmenlerin Almanca dersi öğretim programından beklentilerinin belirlenmesine yönelik 15 beşli likert tipi çoktan seçmeli, 3 açık uçlu soru, meslektaşlarından ve okul yöneticilerinden beklentilerinin saptanması amacıyla 5

beşli likert tipi çoktan seçmeli soru ile 3 açık uçlu soru, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ve Yükseköğretim Kurumlarından beklentilerinin belirlenmesine yönelik 12 çoktan seçmeli soru, 1 sıralama sorusu ve ders kitaplarına dair görüş ve beklentilerini saptamaya yönelik 1 açık uçlu soru sorulmuştur. Anketin güvenilirliğini saptamak amacıyla test tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Anketler Adana ilinde görev yapan 25 Almanca öğretmenine 2 hafta arayla uygulanmıştır.

Anketin tüm bölümlerinde bölümünde yer alan soruların yüzde ve frekans değerleri, hesaplanmıştır. Değerlendirmede kullanılan likert tipi anket için görüşlere ait maddeler şu şekildedir: Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin Almanca Öğretim Programı İle İlgili Görüş ve Beklentileri

Araştırmaya katılan Almanca öğretmenlerinin Almanca programına yönelik görüşlerine ait frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Almanca Öğretmenlerinin Öğretim Programına İlişkin Görüş ve Beklentileri

1: Kesinlikle Katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılmıyorum

Etkili Bir Almanca Öğretimi İçin Öğretmenlerin Öğretim Programı İle İlgili Görüşleri	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1- Almanca öğretim programının Avrupa Konseyi Ortak Kriterlerine paralel olarak hazırlandığı görüşüne katılma durumu.	43	39.0	55	50.0	12	10.9	0	0	0	0
2- Almanca öğretim programı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek dil yeterliğine sahip olmasını sağlamaktadır görüşüne katılma durumu.	3	2.7	11	1.0	38	34.5	41	37.2	17	15.4
3- Almanca öğretim programı dört temel becerinin geliştirilmesini sağlamaktadır görüşüne katılma durumu.	0	0	8	7.2	16	14.5	62	56.3	24	21.8
4- Almanca öğretim programı öğrencilerin öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamalarını sağlayacak yeterliliktedir görüşüne katılma durumu.	0	0	0	0	2	1.8	10	9.0	98	89.0
5- Almanca öğretim programı öğrenci merkezlidir görüşüne katılma durumu.	0	0	0	0	0	0	7	6.3	103	93.6
6- Almanca öğretim programı hedef dilin kültürünü tanıtıcı unsurlarla yeterince donatılmıştır görüşüne katılma durumu.	38	34.5	46	41.8	12	10.9	14	12.7	0	0
7- Almanca öğretim programı öğrencilerin Almanca'yı günlük yaşamlarında kullanabilmelerine imkan tanıyacak biçimde hazırlanmıştır görüşüne katılma durumu.	0	0	9	8.1	4	3.6	84	76.3	13	11.8
8- Programın yoğunluğunun ve zaman darlığının farklı öğretim yöntemlerini uygulamada sizi kısıtladığı görüşüne katılma durumu.	106	96.3	4	3.6	0	0	0	0	0	0

(Devamı) **Tablo 1.** Almanca Öğretmenlerinin Öğretim Programına İlişkin Görüş ve Beklentileri

9- Almanca öğretim programının amaçları ile programın içeriğinin yeterince paralel olarak hazırlandığı görüşüne katılma durumu.	94	85.4	10	9.0	6	5.4	0	0	0	0
10- Almanca öğretim programında yer alan konuların temel bilgileri içerdiği görüşüne katılma durumu.	11	10.0	72	65.4	8	7.2	17	15.4	2	1.8
11- Almanca öğretim programı amaçlarının mevcut şartlar altında gerçekleştirilebilir olduğu görüşüne katılma durumu.	0	0	0	0	0	0	82	74.5	28	25.4
12- Almanca öğretim programı içeriğinin alt sınıfların üst sınıfları destekler biçimde düzenlendiği görüşüne katılma durumu.	0	0	23	20.9	74	67.2	12	10.9	1	0.9
13- Almanca öğretim programında her konu ile ilgili daha fazla alıştırmanın yer alması gerektiği görüşüne katılma durumu.	89	80.9	21	19.0	0	0	0	0	0	0
14- Almanca öğretim programının amaçlarının yenilenmesi gerektiği görüşüne katılma durumu	0	0	0	0	67	60.9	24	21.8	19	17.2
15- Almanca öğretim programının içerik bakımından yenilenmesi gerektiği görüşüne katılma durumu.	98	89.0	12	10.9	0	0	0	0	0	0

Almanca dersinin haftalık ders saatlerinin yeterliliği ile ilgili yöneltilen açık uçlu sorunun değerlendirilmesi sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenler Almanca ders saatlerinin kesinlikle yetersiz olduğunu ve başarının artırılması için haftalık Almanca ders saatlerinin en az 3-4 saat olması gerektiği konusunda görüş belirtmişlerdir. Ders saatlerinin artırılmasını isteyen öğretmenlere, Almanca dersinin haftalık 2 saat olmasının ne gibi sıkıntılar doğurduğu sorulduğunda şu cevaplar alınmıştır:

- Okuma aktiviteleri tüm öğrencilere yaptırılamıyor,
- Yazma becerisini geliştirmeye yönelik yeterince alıştırma yaptırılamıyor,
- Gramer anlatımından sonra verilen bilgileri pekiştirmeye yönelik yeterli alıştırma yaptırılamıyor,
- Konuşma aktivitelerine yeterli zaman ayrılamıyor,
- Dersler arasında zaman farkı fazla olduğundan konular unutuluyor.

Almanca öğretmenleri, Almanca programının amaçları ile programın içeriğinin yeterince paralel olduğu görüşüne katılmaktadırlar. Ancak öğretmenlerin çoğu programın mevcut şartlar altında gerçekleştirilebilir olduğu görüşüne pek katılmamaktadır.

Almanca öğretim programının Avrupa Konseyi Ortak Kriterlerine paralel olarak hazırlandığı görüşüne katılan öğretmenler, Almanca öğretim programının öğrencilerin dört temel beceriyi edinmelerini sağlamada yetersiz kaldığı görüşünü benimsemektedirler. Yine bunu destekler nitelikte Almanca öğretim programının öğrencilerin öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamalarını sağlayacak yeterliliktedir görüşüne katılım oranı çok düşük çıkmıştır. Öğrenilen bilgilerin uygulanması için gerekli doğal bir ortamın olmaması ve sınıf içerisinde de zamanın kısıtlı olması nedeniyle bu ortamın oluşturulamaması uygulama yapmayı engellemektedir.

Almanca öğretim programının öğrenci merkezli olduğu görüşüne katılım oldukça düşük çıkmıştır. Öğrencilerin motivasyon düzeylerinin hayli düşük olduğu Almanca dersinde, bir önceki derste işledikleri konuları unutmaları, sınıf içerisinde de tekrar yapma imkanından yoksun bulduklarından dersler öğretmen merkezli işlenmektedir.

Öğretmenler öğretim programın hedef dilin kültürünü işlediği görüşüne katılmaktadırlar. Dil – kültür ilişkisi çok önemli olmakla birlikte bir çok dilbilimcinin de konuya değindiğini hatta dili tanımlarken dahi bu noktaya temas ettiğini görmekteyiz. Örneğin Eco “Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Anlayışı” adlı kitabında dili “Belli bir tarzda yapılanmış olmasıyla bir dünya görüşünü ima eder” (Eco, 2004:20) biçiminde tanımlamıştır.

Öğretmenler Almanca öğretim programında yer alan konuların temel bilgileri içerdiğini ancak bu konuların işlenişinde zaman darlığı nedeniyle farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanamadıkları görüşünü savunmaktadırlar. Buna bağlı olarak da programın amaçlarının mevcut şartlar altında gerçekleştirilebilir olduğu görüşüne katılım oldukça düşük çıkmıştır. Başka bir maddede de öğretmenler işlenen her konunun alıştırmalarla desteklenmesi gerektiği görüşüne %100 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada öğretmen beklentilerinin Almanca öğretim programının amaçlarının yenilenmesi yerine içeriğinin daraltılması gerektiği görüşü hakimdir.

Öğretmenler zaman darlığı nedeniyle okuma, yazma ve konuşma aktivitelerinin yaptırılmadığını belirtmişlerdir. Sever (2000:15)’e göre bir öğrenme süreci olan okuma dilin öğretilmesinde ve hayata geçirilmesinin temelinde yer almaktadır. Okuma etkinliklerinin önemine değinen Tekin (1980:20) bu etkinliklerin öğretim programlarının omurgasını oluşturduğunu vurgulamaktadır.

3.2. Öğretmenlerin Okul Yöneticilerinden ve Meslektaşlarından Beklentileri

Bu başlık altında Almanca’nın etkili bir biçimde öğretilmesi için Almanca öğretmenlerinin okul yöneticilerine ve meslektaşlarına ilişkin görüş ve beklentileri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Tablo 3.2.’de bu görüşlere ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Tablo 2. Almanca Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinden ve Meslektaşlarından Beklentileri

1: Kesinlikle Katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılmıyorum

Almanca öğretmenlerinin okul yöneticilerinden ve diğer branşlardaki meslektaşlarından beklentileri	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1- Okul yöneticilerinin Almanca dersinin işlenmesinde kullanılabilir araç ve gereçlerin temin edilmesine karşı duyarlı oldukları görüşüne katılma durumu.	0	0	15	13.6	21	19.0	61	55.4	13	11.8
2- Yüksek lisans ve doktora eğitimi yaparken okul idaresinden destek ve anlayış gördüğünüz /göreceğiniz görüşüne katılma durumu.	4	3.6	87	79.0	9	8.1	9	8.1	1	0.9
3- Etkili bir Almanca öğretimi için diğer branş öğretmenleri ile iyi bir işbirliği içinde olduğunuz görüşüne katılma durumu.	92	83.6	18	16.3	0	0	0	0	0	0
4- Okul idaresinin İngilizce'ye olduğu kadar Almanca dersine de gerekli maddi destek verdiği görüşüne katılma durumu.	0	0	0	0	20	18.1	63	57.2	27	24.5
5- Okul idaresinden Almanca dersine katkısı olabilecek gezi-gözlem gibi faaliyetler için gerekli izinler konusunda yeterli destek ve yardım alındığı görüşüne katılma durumu.	0	0	14	12.7	58	52.7	35	31.8	3	2.7

BAÜ
SBED
12 (22)

275

“Etkili bir Almanca öğretimi için hangi branş öğretmenleriyle, hangi konularda işbirliği yapmak istersiniz?” sorusuna Almanca öğretmenlerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlerin, “gramer” konularının öğretiminde İngilizce öğretmenleriyle, “Almanların kültürel unsurları ve Almanya’nın coğrafi durumları” hakkında bilgi vermesi amacıyla coğrafya öğretmenleriyle, sözcük öğretiminde “kelimelerin somutlaştırılmasına katkıda bulunması amacıyla” resim öğretmenleriyle iş birliği içerisinde olmak istedikleri tespit edilmiştir.

“Okul yöneticilerinden beklentilerinin neler olduğu” sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, “Almanca derslerinde kullanılması amacıyla çeşitli düzeylerde Almanca hikaye kitaplarının temin edilmesi”, “Almanca film ve müzik CD’lerinin temin edilmesi” ve “sınıfların motivasyonu engelleyen unsurlardan arındırılmaları” Almanca öğretmenlerinin okul idaresinden bekledikleri destek ve hizmetler olarak belirlenmiştir.

Almanca öğretmenleri okul idarecileri ile son derece uyumlu olmakla beraber diğer öğretmenlerle kolektif bir çalışma içerisindeyler, ancak okul yöneticileri İngilizce dersine yönelik her türlü araç – gereç ve materyal teminine özen gösterirken Almanca dersinin işlenmesinde kullanılabilir araç ve gereçlerin

temin edilmesine duyarsız kalmaktadırlar. Yabancı dil öğretiminde ders kitabı dışında farklı öğretim araç-gereçlerinin kullanılmasının birçok faydası bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- “Dersler monotonluktan kurtulur,
- Öğretmen kendisini geliştirme imkanlarını zorlamış olur,
- Öğrenci dersi daha dikkatli bir şekilde dinler,
- Öğrenme büyük oranda kalıcı ve verimli olur,
- Öğrencinin derse ilgisi artar.” (Çıkla, 2008:8)

Öğretmenlerden yüksek lisans / doktora yapanların idareden gerekli desteği kısmen gördükleri anlaşılmaktadır.

3.3. Öğretmenlerin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitime İlişkin Beklentileri

Bu başlık altında Almanca öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri ve yükseköğretim kurumları ile Milli Eğitim Bakanlığı’ndan beklentilerine yer verilmiştir. Tablo 3.3.’de bu görüşlere ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Tablo 3. Almanca Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri

1: Kesinlikle Katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılmıyorum

Almanca öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine ilişkin görüşleri	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1- Yabancı dil öğretimi konusundaki gelişmeleri takip etmenin, ders işlenişinde yararlı olacağı görüşüne katılma durumu.	69	62.7	11	10.0	18	16.3	12	10.9	0	0
2- Hizmet öncesi eğitimin yabancı dil öğretim yöntemleri ile ilgili temel bilgileri kazandırdığı görüşüne katılma durumu.	41	37.2	35	31.8	17	15.4	11	10.0	6	5.4
3- Hizmet öncesi eğitimin pedagojik formasyon ile ilgili temel bilgileri kazandırdığı görüşüne katılma durumu.	92	83.6	7	6.3	11	10.0	0	0	0	0
4- Hizmet içi eğitimin sadece üniversitelerin ilgili bölümlerince gerçekleştirilmesi gerektiği görüşüne katılma durumu.	2	1.8	9	8.1	9	8.1	75	68.1	15	13.6
5- Hizmet içi eğitimin sadece Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği görüşüne katılma durumu.	4	3.6	8	7.2	12	10.9	65	59.0	21	19.0
6- Hizmet içi eğitim yüksek öğretim ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın ortak çalışmaları ile gerçekleştirilmelidir görüşüne katılma durumu.	88	80.0	4	3.6	7	6.3	5	4.5	6	5.4

(Devamı) **Tablo 3.** Almanca Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri

7- Almanca'nın bilgisayar programları yardımıyla öğretilmesine yönelik hizmet içi eğitim kurslarının düzenlenmesi gerektiği görüşüne katılma durumu.	95	86.3	15	13.6	0	0	0	0	0	0
8- Almanca'nın etkili bir şekilde öğretilmesi için Almanca öğretmenlerinin İngilizce eğitimine ihtiyaçları olduğu görüşüne katılma durumu.	10	9.0	11	10.0	15	13.6	56	50.9	18	16.3
9- Almanca öğretmenlerinin kendilerini geliştirebilmeleri için hizmet içi eğitim sürecini Almanya'da geçirmeleri gerektiği görüşüne katılma durumu.	86	78.1	20	18.1	4	3.6	0	0	0	0
10- Araç gereç kullanımı konusunda eğitime ihtiyaç olduğu görüşüne katılma durumu.	86	78.1	13	11.8	7	6.3	4	3.6	0	0
11- Eğitim alanındaki yenilikleri takip edebilmek amacıyla sempozyum ve kongre gibi etkinliklere öğretmenlerin katılımlarını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması gerektiği görüşüne katılma durumu.	79	71.8	29	26.3	2	1.8	0	0	0	0
12- Eğitim ile ilgili bilimsel yayınlara öğretmenlerin kolayca ulaşabildikleri görüşüne katılma durumu.	0	0	0	0	0	0	2	1.8	10 8	98.1

BAÜ
SBED
12 (22)

277

Hizmet içi eğitime yönelik “öncelikle hangi alanda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorsunuz” sorusuna, araştırmaya katılan Almanca öğretmenlerinin %65’inin yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri eğitimine, %35’inin ise materyal hazırlama ile ilgili bir eğitime öncelik verdikleri saptanmıştır. Öğretmenler öncelikle yabancı dil öğretim yöntemlerini ve ardından bunları sınıf içerisinde nasıl kullanacaklarını uygulamalı öğrenmek istemektedirler. En fazla arzu edilen ikinci alan ise materyal hazırlamadır. Öğretmenler konu anlatımlarından sonra konuların pekişmesini sağlayacak alıştırmalar, resimler, fotoğraflar, bulmacalar, boşluk doldurmalar, eşleştirmeler vb. aktiviteler hazırlayarak öğrencilerin hem motivasyon düzeylerini artırmayı amaçlamakta hem de öğrenmeyi kalıcı kılmak istemektedirler. “Tanım ve tasvirin yetersiz kaldığı durumlarda resimlerden ve fotoğraflardan yararlanmak iyi bir yoldur.” (Alperen, 1991:26)

Öğretmenlere ders kitaplarına ilişkin yöneltile soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde ise, öğretmenlerin ders kitaplarını içerik, konuların sıralanış biçimi, kağıt kalitesi, görsel unsurlar, günlük yaşamı yansıtmaya, konuların işleniş bakımından eksik ve yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. “Ders kitabı, bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir” (Demirel ve Kıroğlu, 2005:9).

Almanca öğretmenleri hizmet içi eğitime sıcak bakmakta ve alanlarıyla ilgili materyal hazırlama ve yabancı dil öğretim yöntemleri ve teknikleri konularında hizmet içi eğitim almak istediklerini belirtmektedirler.

Öğretmenler hizmet öncesi eğitimden memnun olduklarını ve yabancı dil öğretim yöntemleri ve pedagojik formasyonla ilgili temel bilgileri edindiklerini

belirtmişlerdir. Öğretmenler hizmet içi eğitimi sadece Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılması görüşüne katılmamakta, kursların üniversite işbirliği ile yapılmasını istemektedirler.

Almanca'nın etkili öğretimi için bilgisayar destekli öğretimi konusunda hizmet içi eğitimi benimseyen öğretmenler İngilizce öğrenmeye ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. "Bilgisayarın sınıf ortamında ders içeriklerini doğrudan sunma, başka yöntemlerle öğrenilenleri tekrar etme, problem çözme, alıştırmalar yapma gibi etkinliklerde öğrenme-öğretme aracı olarak kullanılması ile ilgili uygulamalara bilgisayar destekli eğitim adı verilmektedir" (Kara, 2009:17-30). Bunun yanında araç – gereç kullanımı konusundaki kurslara da sıcak bakılmaktadır. Öğretmenlerin her zaman özlemini çektiği fakat imkansızlıklar nedeniyle katılamadıkları bilimsel konferanslar ve sempozyumlara katılma isteği bir hayli yüksek çıkmıştır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarını Almanya'da görmeleri gerektiği görüşüne ise katılım %100 oranında çıkmıştır.

4. SONUÇ

Yapılan literatür taramasında Almanca ya da diğer yabancı dil dersleri ile ilgili öğretmen beklentilerini ele alan başka bir çalışmaya rastlanmamıştır, bu nedenle yapılan araştırmanın verilerini başka bir çalışma ile karşılaştırma imkanı bulunmamaktadır. Orta öğretim kurumlarında etkili bir Almanca öğretimi için öğretmen beklentilerinin ele alındığı bu çalışmada, Almanca öğretim programının Avrupa Konseyi Ortak Kriterleri ile uyum içerisinde olmasının, öğrencilerin iyi Almanca öğrenmeleri için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Programın hazırlanması sürecinde, liselerde öğrenim gören öğrencilerin üniversite sınavına girecekleri ve Almanca ders saatlerinin yetersiz olduğu göz ardı edilmiştir. Almanca'nın 2. yabancı dil olarak 10. sınıfta başlaması ve haftada sadece 2 saat olması dahi, bu dilin öğrenciler tarafından benimsenmemesi için yeterli bir nedendir. Öğrencilerimiz özellikle 11. ve 12. sınıflarda tamamen üniversite sınavına yönelmekte ve bu sınavda sorusu olmayan hiçbir derse ilgi göstermemektedirler. Almanca programı içeriği yoğun ve sıkıştırılmış bir program özelliğindedir. Dersler arasında uzun zaman aralıkları olduğu için bir önceki derste öğrenilenler kolayca unutulmaktadır. Öğretmenlerin, bu sorunları sınıflarda uygulayacakları farklı yöntem ve tekniklerle gidermeleri mümkün görünmemektedir. Sınıfta okuma, yazma, anlama ve konuşma alıştırmaları yapılamayan bir dilin öğrenilmesi mümkün değildir.

Almanca öğretmenleri okullarda yeterli miktarda araç-gereç bulmakta güçlük çekmektedirler. Bunun yanında İngilizce derslerinde kullanılmaya hazır durumda yüzlerce kaynak vardır. Araştırmada öğretmenlerin birçoğunun yabancı dil öğretim yöntem ve tekniklerini bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Almanca öğretmenleri bu eksiklikleri giderebilmek için, yöntem ve ders araç-gereçleri hazırlamaya yönelik hizmet içi eğitim kurslarının üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği çerçevesinde düzenlenmesini istemektedirler. Buradan çıkarılabilecek en önemli sonuç, MEB'in yıllardır hizmet içi eğitim kurslarında, alanında uzman olmayan ya da yeterli bilgi donanımına sahip olmayan kişileri görevlendirmesidir.

5. ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda etkili bir Almanca öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin beklentilerini karşılamada yardımcı olabileceği düşüncesiyle bazı öneriler sunulmuştur.

Almanca öğretim programı öğrencilerin daha çok pratik yapabilmeleri ve Almanca'yı günlük yaşamlarında kullanabilme yeterliliğini sağlamaya yönelik olmalıdır. Öncelikle ihtiyaçlar hiyerarşisi oluşturulmalıdır ve konular bu doğrultuda sıralanmalıdır.

Ders saatlerinin yetersiz olması nedeniyle öğretmenler konuları yetiştirmek için acele davranmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durumda gramer alıştırmaları ve okuma, yazma, konuşma, anlama egzersizleri yapılamadığından konular tam anlaşılammaktadır. Hiçbir yabancı dil sadece sınıf ortamında ve kitap kullanılarak işlenmemelidir. Yardımcı kaynakların kullanılması zorunludur. Öğrencilerin Almanca'nın ses yapısını kavrayabilmeleri için film izlemeleri ve müzik ya da şiir dinlemeleri gerekmektedir. Görsel unsurlardan yararlanmak oldukça önem arz etmektedir. Bunun için de projektör, tv, video gibi cihazları temin etmek gerekmektedir. "Görselleştirme hafızanın işini kolaylaştırır. Algılamının daha kalıcı, daha etkili ve daha kolay olması için mümkün olan her bilginin görselleştirilmesinin veya görsel unsurlarla desteklenmesinin yararı inkar edilemez." (Çiftçi, 2003:74)

Ankette okul yöneticilerinin Almanca dersine yönelik araç ve gereç temini konusunda pek duyarlı olmadıkları anlaşılmaktadır. İdarenin bu tutumu öğrencilere de yansıtacağından, Almanca derslerinde verimlilik düşecektir. Bu nedenle okul idaresinin bu konuda daha duyarlı davranması gerekmektedir.

Öğrencilerin Almanca'ya karşı olumsuz tutum sergilemeleri, öğretmenlerin öğretim programını uygulamalarını güçleştirmektedir. Öğrencilerin bu önyargıları sınıfın motivasyon düzeyini düşürmekte ve öğretimi yavaşlatmaktadır. Bu sorunların giderilebilmesi için öğrencilerin neden Almanca öğrenmeleri gerektiği ve ne gibi kazanımlar elde edebilecekleri onlara anlatılmalıdır.

Bu çalışmada Almanca öğretmenlerinin okullarda diğer öğretmenler ve idareyle son derece uyumlu oldukları görülmektedir. Eğitim ve öğretim çoğu zaman kolektif çalışma gerektiren bir faaliyet olduğundan takım çalışması yapmak son derece önem arz etmektedir. Disiplinler arası diyalogla öğrenmenin kalıcılığı artacaktır. Öğretmenlerin bu konuda birbirlerine yardımcı olmaları hem okulun genel atmosferi açısından ve hem de derslerin işlenmesi yönünden yararlı olacaktır.

Değişen dünyanın değiştirdiği birçok kavramdan birisi de müdürlüktür. Müdürlük kavramı eski anlamıyla günümüzde artık demode olmuş bir kavramdır. Müdürler günümüzde inisiyatif kullanabilen, çalışanları da yönetime katan, çalışma arkadaşlarıyla sohbet eden, onların çalışma koşullarını iyileştiren ve en önemlisi de personelin kendisini geliştirmesine zemin hazırlayan bir misyon yüklenmiştir. Araştırmada genç öğretmenlerin idare tarafından daha fazla desteklenmeye ihtiyaçları olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yeniliklerden haberdar edilerek bunları okullarda uygulayabilmeleri için hizmet içi eğitim kurslarının sayısı artırılmalıdır. Kurslar açılmadan önce öğretmenlerin hangi konularda kurslara katılmak istedikleri araştırılmalıdır. Hizmet içi eğitim kursları üniversite ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışmaları ile yapılmalıdır. Araştırmada öğretmenlerin en fazla yabancı dil öğretim yöntemleri ve materyal hazırlama ile ilgili kurslara ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Öğretmenlerin kendi alanları ile ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri için üniversitelerle işbirliği yapılarak dergi ve diğer kaynakların okullara da gönderilmesini sağlamak son derece yararlı olacaktır.

Almanca ders kitaplarında konular birden zorlaşmaktadır. Ayrıca sayfa kalitesi iyi olmadığından resimler iyi basılamamıştır. Konular daha çok günlük yaşamı yansıtmalı ve öğrencilerin dikkatini çekebilecek diyalog ve şiirlere yer verilmelidir. Kitaplardaki konu sayısı fazla olduğundan alıştırmalara kısıtlı yer ayrılmıştır. Konu sayılarının azaltılarak alıştırma ve etkinlik türü aktivitelere daha fazla yer verilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alperen, N. (1991). *Türkçe (Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma) Öğretim Rehberi*. İstanbul: MEB. Yayınları.
- Başaran, E. İ. (1988). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bozan, M. (2004). Yönetici ve denetici yetiştirmede hizmet içi eğitimin yeri. Bir örnek olay çalışması. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 314(29), 39-48.
- Council of Europe (2000).
- Çıkla, S. (2008). Tepegözle dilbilgisi öğretimi. *Millî Eğitim*, Sayı 179, Yaz.
- Çiftçi, M. (2003). Dil ve Edebiyat öğretiminde zaman haritası. *Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı)*, S. 13, Bahar-Niğde, s. 74.
- Demirel, Ö. (1999). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K. (2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirtaş, A. (2003). Gelişmiş ülkelerde alan öğretmeni yetiştirme uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı*. Mayıs Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 90-97.
- Eco, U. (2004). *Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Anlayışı*. Çeviren: Kemal Atakay. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Ergin, A. (1995). *Öğretim Teknolojisi İletişim*. Ankara. Pegem Yayınları.
- Eurydice European Commission (2001). "Foreign language teaching in school in Europe" (Eurydice Studies). Belgium: Directorate General for Education and Culture.
- Kara, Y. (2009). Biyoloji öğretimi için hazırlanmış eğlenceli eğitim yazılımı değerlendirmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Samsun, S. 27, 17-30.
- Polat, T. (2001). Avrupalılık bağlamında kültür boyutuyla yabancı dil. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*. Studien zur deutschen Sprache und Literatur XIII., 29-39.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekin, H. (1980). *Okullarımızdaki Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Türkçe Öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.

Dr. Bülent KIRMIZI

1971 Yılında Almanya'da (Rheydt) doğdu. 1997'de Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. 2002 Yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek lisansını tamamladı. 2007 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Alman Dili ve Eğitimi Bölümünde Doktora eğitimini tamamladı. Yurt dışında yayınlanmış bir, yurt içinde farklı üniversite dergilerinde yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır.